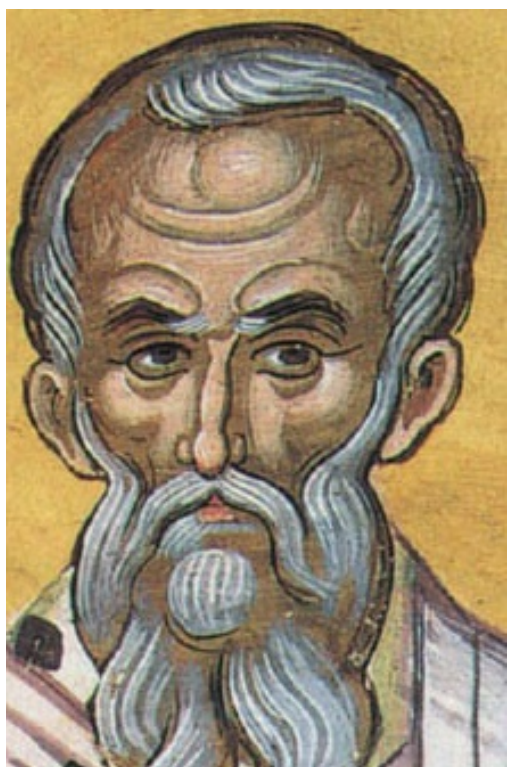

Вяра

24.03 по еретическия, †11 март по православния календар - Свети Софроний Премъдри, патриарх Иерусалимски. Свв. свещеномъченик Пионий, презвитер Смирненски и другите с него

Памет на светия наш отец Софроний Премъдри, патриарх Иерусалимски († ок. 638-644 гг.)

*Свети Софроний Премъдри,
патриарх Иерусалимски.
Фрагмент от стара
стенопис в Света Гора-Атон*

Свети Софроний, самото име на когото означава целомъдрие, се родил в Дамаск от благочестиви и целомъдрени родители; те били именити граждани и се казвали Плинтос и Мира. От ранна възраст блаженият

Софроний живеел съгласно своето име, обичайки духовната и външната премъдрост и пазейки девствената си чистота още от утробата на майка си; тези две добродетели, духовната премъдрост и девствената чистота, се наричат целомъдрие; така, по думите на свети Иоан Лествичник, целомъдрието е общо название за всички добродетели; и целомъдреният Софроний старателно усвоявал всички тях. Най-напред изучил външната философия, заради което бил наречен софист, тоест премъдър; в онези времена това название било много почетно и се давало на известни философи, например Ливаний Софист, познат на свети Василий Велики. В желанието си след външната философия да придобие и духовна премъдрост, блаженият Софроний обхождал манастирите и пустините на отшелниците и получавал от богоугодните отци полза за душата си. Той дошъл и в светия град Иерусалим и посещавайки близките манастири, влязъл в киновията на великия Теодосий, където намерил монаха Иоан, наречен Мосх и Евират, със сан презвитер, човек добродетелен, при това твърде изкусен и във външната, и във вътрешната премъдрост. Софроний се привързал към него с цялото си сърце, както син към баща, както ученик към учител, и го следвал навсякъде до самата му смърт, ходейки с него по манастири и пустини, посещавайки светите отци и записвайки житията им за своя полза, както свидетелства за това книгата, написана от двамата, озаглавена Лимонар или Цветник, и одобрена на седмия Вселенски събор. В тази книга учителят на свети Софроний често го нарича софист, като равен на него във философското образование; но преподобни Иоан нарича Софроний не само софист и свой господар, но даже баща: той не гледал на него като на ученик, а като на свой приятел, спътник и сътрудник, като на човек със забележителен живот, и освен това предвиждал духом, че Софроний ще бъде велик пастир и непоколебим стълп на Христовата Църква. Свети Софроний живял с преподобния Иоан доста дълго още преди

пострижението си, отначало в Палестина, в същата киновия на великия Теодосий, в Йорданската пустиня, и в така наречения Нов манастир, построен от свети Сава, а след това двамата, Иоан и Софроний, напуснали Палестина поради страх от нашествие на персите и се отправили към областта Антиохия Велика. По това време персийският цар Хозрой младши тръгнал на война срещу гръцката земя по следната причина. Мъчителят Фока (както подробно пише за това гръцкият историк Никифор) убил гръцкия цар Маврикий и завзел царския престол. А цар Маврикий някога бил оказал голямо благодеяние на Хозрой Персийски: когато Хозрой бил изгонен от Персийското царство и избягал в Гърция, то Маврикий му бил като баща и му помогнал със своите богатства и воинска сила да си възвърне престола в Персия; така между гърците и персите се установил траен мир. Когато Хозрой чул за убийството на своя благодетел, гръцкия цар Маврикий, силно се натъжил за него и нарушавайки мирния договор с гърците, тръгнал да отмъсти за убийството му. Персийските войски навлезли в много гръцки владения, най-вече в Сирия, Финикия и Палестина, и ги покорили. Тогава светите отци, подвизаващи се в тези страни, оставили своите манастири и пустинни жилища и побегнали кой накъдето може. По същото време и светите Иоан и Софроний напуснали Палестина; а след заминаването им светият град Иерусалим бил превзет от персите и светото дърво на животворящия Христов Кръст, заедно със светейшия патриарх Захарий, било взето в плен; то прекарало в Персия четиринадесет години, за голяма скръб и съжаление на всички християни. Преди пленяването на Иерусалим светите Иоан и Софроний, както беше казано, отишли в Антиохийската област и по обичая си, подобно на пчелите, летящи по цветята и събиращи мед, обхождали всички места, където чуели, че има добродетелни отци, и събирайки духовен мед, по-сладък от меда на пчелите, записвали житията им в гореспоменатата книга Лимонар.

Когато персийските войски започнали да се приближават и насам, те отплували към Египет, в Александрия, където правели същото. Така принесли голяма полза на цялото християнско потомство, описвайки деянията и поученията на много свети отци, каквото виждали с очите си и слушали с ушите си. Когато пристигнал в Александрия, свети Софроний още не бил постриган в монашески образ, което се вижда от шестдесет и девета глава на техния Лимонар, където учителят на Софроний, Иоан Евират, казва следното:

- Дойдохме в Александрия, аз и кир Софроний, моят брат, преди пострижението му, и отидохме при авва Паладий, мъж добродетелен и Божий раб.

И още в сто и десета глава:

- Аз с моя господар Софроний отидохме в Лаврата, намираща се на осемнадесет поприща от Александрия, при един старец, много добродетелен, египтянин по произход, и му казах:

- Господарю и отче, научи ни как да живеем един с друг; кир софист (Софроний) иска да се отдели от света и да стане монах.

Тогава старецът ни каза:

- Добре правите, чеда мои, че оставяте света заради спасението на душите си, седите в безмълвие в келиите си, внимавате върху помислите си и се молите непрестанно с надежда на Бога, - Той ще ви даде Своя разум и ще просвети ума ви.

Оттук се вижда удивителната добродетел на светия целомъдрен Софроний: той, бидейки мирянин, толкова много се трудел, посещавайки в различно време манастири и пустини, и с такова усърдие търсел душевна полза за себе си как да встъпи в пътя на спасението, така че още преди

пострижението си бил съвсем като монах, водейки
добродетелен монашески живот. По-късно бил постриган от
своя учител по време на постигналата го болест, от която
мислел, че ще умре, и имал видение; за това неговият учител в
сто и втора глава пише следното:

- Когато моят брат премъдрият Софроний беше близо до
смъртта, ние с авва Йоан Схоластик стояхме около него и
Софроний ни каза: стори ми се, че вървя по някакъв път и
виждам цял хор девизи, които с веселие казваха: дойде
Софроний, венча се Софроний! След това девиците ликуваха
пред него, тъй като самото му име означава целомъдрие.

Ето какво е написал за него Йоан, неговият учител. Като
оздравял от болестта и вече бил монах, той още повече се
трудел и грижел за своето спасение и за спасението на
другите.

По това време в Египет се разпространила Севировата ерес,
и те двамата много се борели с еретиците; мъдри и начетени в
Божественото Писание, те спорели с тях и ги побеждавали. За
това светейшият патриарх Александрийски, Йоан Милостиви
много ги обичал и ги почитал като искрени приятели,
помагащи му против еретиците и утешаващи го в скърби. В
житието му, написано от Леонтий, патриарх Неаполски, се
разказва, че свети Йоан Милостиви имал обичай всяка сряда и
петък да седи при входа на църквата, позволявайки на всеки
желаещ да дойде при него, и изслушвал нуждите на всеки,
помагал, изглаждал раздорите и споровете и възстановявал
мира между хората. Когато се случело никой да не дойде при
него, когато седял така и никой не го молел за нищо, той
ставал печален и със сълзи си отивал у дома, казвайки:

- Днес нищо не си намерил, смирени Йоане, нищо не си
принесъл на Бога за греховете си.

А блаженият Софроний (за когото става дума), неговият приятел, го утешавал и казвал:

- Сега, отче, трябва да се веселиш, защото твоите овци живеят мирно, без раздори и караници, като ангели Божии.

Оттук се вижда каква почит и любов от този светейши патриарх получавали свети Софроний и неговият учител.

Тези двама светци обикновено се стараели всеки ден да научават нещо ново, виждайки или чувайки нещо полезно за себе си. И с тях се случило следното, както разказва за това Иоан.

- Аз и моят господар премъдрият Софроний отидохме в дома на Стефан Философ, живеещ по пътя към църквата на Пресвета Богородица, построена от патриарх Евлогий на изток от великия Тетрафил; беше пладне. Когато стигнахме до дома на философа и почукахме на вратата, вратарят ни каза:

- Моят господар още почива, почакайте малко.

Тогава аз казах на моя господар Софроний:

- Да отидем в Тетрафил и да постоим там.

Това място е уважавано от жителите на Александрия: казват, че цар Александър Македонски донесъл от Египет мощите на свети пророк Иеремия и ги положил там, когато основал в своя чест този град. Като дойдохме тук, ние никого не намерихме, освен трима слепци, и мълчаливо седнахме до тях с книгите си. В разговора помежду им единият слепец попита другия:

- Приятелю, как си ослепял?

А другият отговори:

В младостта си бях собственик на кораб; когато плавахме из

Африка, стана така, че твърде много гледах към морето; на очите ми се появиха пердета и ослепях.

След това другият отговорил на въпроса как е ослепял:

- Аз работех в стъкларска работилница и веднъж, невнимателно работейки със стъклото, се изгорих; и така загубих зрението си от огъня.

Като разказали защо и как са ослепели, двамата слепци попитали третия за същото. Той им отговорил:

- Когато бях млад, не обичах да се трудя и да работя, харесваше ми да се ления; и както бях сластолюбив и нямах с какво да се храня, започнах да крада и вършех много злини. Веднъж видях, че носят за погребение мъртвец, облечен в скъпи дрехи, тръгнах след носещите, за да видя къде ще го положат; погребяха мъртвеца до църквата на свети Йоан; когато настъпи нощта, аз отворих гробницата, влязох вътре и сних от мъртвия всичко, оставяйки на него само ризата. Излизам от гробницата, а злите мисли ми казват: върни се, вземи и ризата, тя е много хубава. И аз, окаяният, се върнах, за да сменя и ризата и да оставя мъртвия гол. Но ето, мъртвецът стана, седна пред мен, вдигна ръце и с пръстите си издра лицето ми и извади и двете ми очи. Тогава аз, окаяният, от такава беда и болка едва излязох от гробницата. Ето как ослепях!

Като изслушахме това, моят господар Софроний ме повика със знак и ние се отдалечихме от слепците. И Софроний ми каза:

- Наистина, отец Йоан, днес няма какво повече да научим, достатъчно полезно нещо узнахме: че никой, който върши зло, не може да се скрие от Бога.

Оттук е ясно как тези двама светци, Йоан и Софроний, се

грижели за своята всекидневна полза. С думите - днес няма какво повече да научим, днес узнахме нещо достатъчно полезно - той показва, че те всеки ден се стараели да придобият някаква полза за себе си.

По време на пребиваването им в Александрия блаженият Софроний описал чудесата на светите мъченици Кир и Иоан, отдавайки им благодарност за изцелението на очите си, защото, когато се разболели очите му и той прибягнал с молитва и вяра към тези свети безсребреници - лекари, получил от тях изцелението, за което се молел, в тяхната църква, намираща се в Александрия; и затова усърдно ги почитал. Няколко години по-късно и Египет, където се намира Александрия, бил заплашен от персийско нашествие, и блажените отци Иоан и Софроний се наложило да бягат и оттук; и светейшият патриарх Иоан Милостиви поради страх от варварите се обърнал в бягство. Заедно с него те тръгнали към Константинопол и се качили на кораб, желаейки да бъдат заедно с този, който не искал да се разделя с тях. По пътя светейшият патриарх заболял и се преставил в родния си град Алсатунт; неговия прекрасен живот и безчислени милости премъдрият Софроний почел с похвално надгробно слово; след погребението на патриарха той се отправил към древния Рим заедно със своя учител Иоан и със събралото се около тях братство от дванадесет души; като преживял няколко години в Рим, преподобни Иоан, учителят на Софроний, който бил вече старец, отишъл при Господа. Умирайки, той завещал на своя възлюбен ученик и духовен син блажения Софроний да не погребва тялото му в Рим, но да го положи в дървена рака и да го отнесе на Синайската планина, - а ако не успее да стигне до Синайската планина поради страх от нападенията на варварите, да погребе мощите му в киновията на свети Теодосий Велики, където отначало бил монах преподобни Иоан. Той така и направил. Подобно на ветхозаветния Иосиф,

който изнесъл тялото на Иаков от Египет към мястото, на което са погребани отците му, той взел от Рим тялото на преподобни Йоан, своя духовен отец, и отплувал с братята към гръцките земи. Като стигнал до Аскалон и узнал, че от варварите е невъзможно да стигне до Синайската планина, дошъл в Иерусалим, който бил завладян от персите, и погребал тялото на своя духовен отец в Теодосиевата киновия и сам останал да живее с братята си в Иерусалим; тогава патриаршеския престол заемал Модест, вместо патриарх Захарий, който бил в плен в Персия заедно с честния Кръст. Скоро след пристигането на свети Софроний от Рим в Палестина, по Божия воля били върнати от плен в Иерусалим светото Кръстно дърво и патриарх Захарий. Това станало така. Воеводата Ираклий, като убил царя мъчител Фока и сам заел гръцкия престол, започнал война с Персия, и като извоювал много победи над войските на Хозрой, владял неговите градове седем години. След това Сироес, син на Хозрой, като убил баща си и сам станал персийски цар, се стараел да се помири с гръцкия цар Ираклий; а цар Ираклий като първо условие на мира поискал персийският цар да отстъпи Иерусалим на гърците и да върне честното дърво на светия Кръст, а с него и патриарх Захарий. Това било изпълнено: с велика чест след четиринадесетгодишен плен в Персия било върнато Кръстното дърво, което сам цар Ираклий занесъл на плещите си в светия град (както е написано за това под 14-ти септември по църковния календар, 27.09 по гражданския - б.р.); светейшият патриарх Захарий отново заел своя престол. След няколко години честното дърво на Животворящия Господен Кръст било пренесено от същия цар Ираклий от Иерусалим в Цариград, за да не бъде взето в плен от врагове толкова велико християнско съкровище: действително, след това Иерусалим отново бил превзет от врагове, за което ще бъде разказано по-долу. А патриарх Захарий заемал престола недълго след завръщането си от плен и отишъл при Господа, негов приемник на престола

бил отново Модест, но той живял само две години; след смъртта на Модест за патриарх на Иерусалим бил избран свети Софроний. По това време възникнала ереста на монотелитите, или, иначе казано, единоволниците, признаващи в лицето на Христа, в двете Му естества, божественото и човешкото, една воля и едно действие, като че всяко естество няма свое особено, свойствено на него действие и желание; изповядващите това учение хулят Христа, признавайки Го за несъвършен и в двете Му естества. За тази ерес е написано подробно в житието на Максим Изповедник (03.02 - 21 януари по църковния календар). Особено поддържал и разпространявал тази ерес Александрийският патриарх, той си свикал поместен събор и заповядал да се вярва така; последвал го и константинополският патриарх Сергей, а след него Пирос и други; тогава мнозина пострадали, не приемайки тази ерес. Силно се възпротивил срещу нея и светейшият Иерусалимски патриарх Софроний и като свикал поместен събор, проклел ереста на единоволниците и изпратил навсякъде списъци с постановленията на своя събор, които след това се четели на шестия Вселенски събор, утвърдени от светите отци и приети като правоверни. Свети Софроний написал и много други, полезни за Христовата Църква слова, поучения и химни, и жития на някои от светиите, например на света Мария Египетска, която, подобно на ангелите в пустинята, преживяла по-дълъг от обикновения човешки живот. Той добре пасял Божията Църква, заграждайки устата на еретиците и прогонвайки ги, като вълци, далече от словесното стадо.

След това, по Божие допускане, Сирия и Палестина отново били нападнати от варвари, но вече не от персите, а от мохамеданите, които най-напред превзели град Дамаск, а след това обсадили Божия град Иерусалим и след две години го превзели. Когато гръцката войска в Сирия била разбита от тях

и войводата Сергей - убит, светеишият патриарх Софроний заедно с палестинските християни се затворил в светия град. Запазило се неговото слово, казано пред народа в деня на Рождество Христово по време на обсадата; в него, като нов Иеремия, той оплаква разорението и запустението на светите места, допуснато от Бога за човешките грехове. В частност той скърби за това, че денят на Рождество Христово не трябва да се празнува по обичая във Витлеем, тъй като Витлеем вече бил в агарянски ръце. В края на втората година от обсадата доведените до крайност християни били принудени да се предадат на враговете и да им отворят града. Но преди това светеишият патриарх Софроний изпратил на агарянския княз Омар условията на мира, първото от които било - да не причиняват никакво насилие и обида на християнската вяра и светата Божия Църква. Омар дал обещание да изпълни това и други условия. Когато договорот бил сключен, християните отворили градските врати на агарянския княз; а той, бидейки лицемерен и лукав, се престорил на кротък и смирен и като овца, бидейки отвътре хищен вълк, се облякъл в скъсана дреха от камилска вълна, влязъл с града пеша и попитал къде е Соломоновата църква, желаейки да извърши там своите богомерзки молитви. Светеишият Софроний излязъл да го посрещне и като го видял в такъв лицемерен вид, казал:

- Ето, на това свято място ще бъде мерзостта на запустението, предсказана от пророк Даниил!

И плакал много, заедно с всички християни, и убеждавал княза да свали скъсаната дреха и да се облече в подобаващите му княжески одежди. Така светият град бил превзет от агаряните и християнството било притеснено с тежко робство. А този нечестив агарянски княз не спазил условията на мира, които обещал на светеишия патриарх Софроний, и започнал да причинява много беди на иерусалимските християни. Виждайки това, свети Софроний постоянно ридаел и молел

Бога да вземе душата му от земята на живите, за да не вижда повече нещастията на християните и мерзостта на запустението, оскверняваща светите места - и бил чут, скоро завършил плачевния си живот и се преселил от земния, скръбен Иерусалим в небесния радостен, в жилището на всички веселящи се в Христа Иисуса, нашия Господ, на Когото слава во веки. Амин.

Кондак святителя Софрония, патриарха Иерусалимского
глас 8

Иже Божественною ревностию подвигся/ и истинных повелений устне распростер,/ церковная основания благоузаконив/ и тамо сущим монашеским составом предав,/ премудрый в Патриарсех Иерусалимский Софроние,/ всемудрая словеса во свет извел еси,/ имиже наставляемы, зовем ти:/ радуйся, светлая православных похвало.

**Страдание на светия священомъченик
Пионий, презвитер Смирненски, и другите с
него († 250 г.)**

*Свети свещеномъченик
Пионий, презвитер
Смирненски. Фрагмент
от миниатюра в стара
ромейска минология*

Апостолът заповядва да почитаме паметта на светиите: “Помнете - казва той - които са ви проповядвали словото Божие”; затова, като помним тяхната вяра, живот и добродетелната им кончина, да се стремим да им подражаваме. Така подобава да почетем и паметта на светия мъченик Пионий, защото той, когато бил в света, мнозина обърнал към Бога от бесовското прелъстяване; бил апостолски мъж и когато получил мъченически венец и бил повикан при Господа - ни оставил образец на добродетели, за да помним и до днес неговото учение. Началото на страдалческия му подвиг било следното.

В двадесет и третия ден на шестия месец (тоест февруари - шестия по ред от септември), в който се чествала паметта на светия свещеномъченик Поликарп, епископ Смирненски, в

град Смирна, където живеели много иудеи, били хванати от нечестивите елини презвитерът Пионий, Савина, ревнителка на благочестието, Асклипиад, Македоний и Лин, презвитер на катедралната църква: тогава било гонението срещу християните при царуването на Декий. Пионий преди този ден узнал, че ще бъдат хванати на празника на свети Поликарп. Затова, постейки със Савина и Асклипиад, седял в дома си, очаквайки да дойдат да ги хванат.

В самия ден на паметта на свети Поликарп, когато те след молитва вкусили малко хляб и вода, дошъл Полемон, устроител на жертвоприношения на идолите, заедно с войниците си; той издирвал християните, за да ги принуди към принасяне на скверни идолски жертви, и казал на Пионий:

- Знаете ли царската заповед? Знаете ли, че ви се заповядва да принесете жертва на боговете?

Пионий отговорил:

- Ние знаем заповедите на нашия Бог, с които Той ни е заповядал да Му се покланяме.

- Отивайте на събранието - казал Полемон, - там ще се покорите и против волята си.

Савина и Асклипиад отговорили:

- Ние се покоряваме на Живия Бог.

И Полемон ги водел без принуда, а народът, виждайки как доброволно носят окови, тичал след тях и се блъскал като пред някакво невиждано чудо.

Когато светците дошли на събранието при градоначалника, безчислена тълпа елини, и още повече иудеи, заела всички места във входовете и горниците. Като поставил светците в средата, Полемон казал:

- Пионий! Покорете се на царската заповед, както другите са се покорили, и принесете жертва на боговете, за да не бъдете измъчвани жестоко.

А Пионий вдигнал ръка и със светло лице започнал да говори на народа:

- Жители на Смирна, които се хвалите с красотата на града и с това, че тук е живял Омир, и иудеи, присъстващи тук, послушайте малкото думи, които ще ви кажа. Чувам, че вие се смеете и радвате, че някои от нас са дошли при вас; вие смятате за смях и игра този грях, че принасят жертва на идолите не по своя воля, а по принуда. Но вие, елините, трябва да послушате своя учител Омир, който казва, че не е добре да се радваме на нещастieto на човека. А на вас, иудеите, Моисей заповядва: “ако видиш на неприятеля си осела, паднал под товара си, не го отминавай, а го разтовари заедно с него”. Също трябва да послушате и думите на Соломон: “Недей се радва, кога врагът ти падне, и сърцето ти да се не весели, кога се той препъне”. И аз, слушайки моя Учител, предпочитам да умра, отколкото да престъпя думите Му, и с всички сили се старая да не отстъпвам от Неговите заповеди, на които отдавна сам съм се научил, а след това съм научил и други. Защо се надсмивате над тях, иудеи? Ако ние сме ви врагове, както вие казвате, все пак сме хора; вие казвате, че ви обиждаме, когато ви казваме истината; но кажете, кого сме обидили? Кого сме гонили? Кого сме принуждавали да се покланя на идолите? Не смятате ли, че греховете ви са равни на греховете на тези, които сега от страх пред човеците престъпват Божията заповед и се покланят на идолите? Но вас кой ви е принуждавал да служите на Ваалфегор или да ядете жертви, принасяни на мъртвите, или да се смеете с дъщерите на другородците, или да принасяте в жертва на бесовете синовете и дъщерите си, или да роптаете срещу Бога, или да злословите Моисей, или да замисляте отново да се върнете в

Египет? Вече не говоря за другите ви дела; а вие още казвате, че никой не може да ви прелъсти: нима не сте чели своите книги: Изход, Съдии, Царства и други, в които се изобличавате. Вие ни посочвате някои от нас, които не по принуда, а по своя воля са се обърнали към идолите, и заради тези немного вие изобличавате и осъждате всички християни. Но, иудеи, помислете си за настоящия живот, той е подобен на гумно, където на земята стои голяма купа, - какво? плевели или пшеница? Когато дойде работникът да вее с лопата, тогава леките плевели лесно биват отнасяни от вятъра, а пшеницата остава на земята. Погледнете мрежата, хвърлена в морето: всичко ли, което е попаднало в нея и е изтеглено навън, е добро? - не. Така и настоящият живот. Как искате да страдаем ние: като виновни или като невинни? Ако - като виновни, то и вие трябва да пострадате така, когато самите ви дела ви изобличават в неправда; а ако - като невинни, то вие, несправедливите, каква надежда за спасение ще имате, ако пострадат праведници? - "ако праведникът едвам се спасява, нечестивецът и грешникът де ще се яви"? Приближава се съдът над света и знаменията му могат да се видят. Аз минах през всички еврейски страни, преминах река Йордан и видях земя, носеща на себе си и до днес знаменията на Божия гняв за греховете на хората, живеещи в нея и вършещи убийства и много други злодеяния на пътниците. Видях дим, излизащ от нея, поля и ниви, обгорени от огън, без всякакъв плод, лишени от влага. Видях и Мъртво море, и водата, изгубила свойствата си поради Божия гняв; тя не може нито да напои животните, нито да задържи в себе си човешко тяло и всичко, което хвърлят в нея, веднага изхвърля навън. Но защо си припомням такива далечни места! Вие виждате Декапол в Лидия, изгорен от огън, който и досега стои изгорял за наказание на нечестивите. Помнете си за изригването на планината Етна и изгарянето на остров Сицилия. Ако и това ви изглежда далече от вас, помислете си за топлите води, излизащи от земята:

защо се нагриват и биват горещи? Не от огъня ли, приготвен за грешниците вътре в земята? Оттук узнаваме, че ще има съд над света и наказание с огън за грешниците от Бога чрез въплътилото се Негово Слово, нашия Господ Иисус Христос, и затова ние не служим на елинските богове и не искаме да се покланяме на златния идол.

Свети Пионий говорил още, а Полемон, градоначалниците и целият народ слушали с дълбоко мълчание. След това някои от гражданите, заедно с Полемон, започнали да молят Пионий, казвайки:

- Послушай ни, Пионий, ние те обичаме за твоя добър нрав и кротост и искаме да останеш жив: нали наистина е хубаво да живееш и да виждаш слънчевата светлина!

Светецът отговорил:

- И според мен този временен живот е приятен, но несравнимо по-приятен е онзи живот, който ние, християните, желаем; тази светлина е радостна и приятна, но още по-радостна и приятна е истинската светлина, която ние се надяваме да видим. Всичко това, видимо с телесните очи, е прекрасно; ние не смятаме Божието творение за лошо и не го мразим: но има и друго, невидимо, което наистина е прекрасно и което поставяме по-високо от всичко видимо.

Един кощунник, на име Александър, хитър човек, казал:

- Послушай ме, Пионий!

Светецът му отговорил:

- По-добре ти ме послушай, защото всичко, което знаеш, го зная и аз, а ти не знаеш това, което аз зная.

Александър, поругавайки се над светеца, му казал:

- А тези вериги защо са на тебе?

- За това - отговорил светецът, - за да не мислите, че ние отиваме на поклонение на вашите идоли, но за да знаете със сигурност, че ние отиваме в тъмница и на смърт за нашия Бог.

Александър дълго увещавал Пионий с различни съблазни, но като не постигнал нищо, накрая казал:

- Какъв смисъл има да говорим, когато те не искат да останат живи?

Народът искал да поставят Пионий на видно място, така че всички да чуват думите му; но Полемон не позволил това, бояйки се да не се надигнат спорове и вълнение сред народа. Той казал на Пионий:

- Ако не искаш да принесеш жертва на боговете, то поне влез в техния храм.

Светецът отговорил:

- Каква полза ще имат идолите от това, че аз ще отида при тях?

- Съгласи се, Пионий, - повторил Полемон.

- О, ако можех - възразил Пионий - да ви убедя всички да станете християни!

Те се засмели и казали:

- Молим те, не прави така, че всички да горим живи в огъня.

А светецът им казал:

- Още по-лошо е след смъртта вечно да горите в неугасимия огън.

Блажената Савина се усмихнала, а Полемон и другите

казали:

- Защо се смееш?

Тя отговорила:

- Радвам се, че съм християнка, защото, който е твърд в Христовата вяра, ще се възрадва във вечни векове.

Нечестивите казали:

- Ще се засмееш, когато изтърпиш това, което не искаш: жените, които не се покланят на боговете, биват отвеждани в публичния дом.

А тя отговорила:

- Светият Бог ще се погрижи за мен.

След това започнали да записват имената на светците и отговорите им, с които изповядвали Христа и се отричали от идолите; когато поискали да запишат името на Савина, свети Пионий тихо ѝ казал да не казва истинското си име, а да се нарече Теодосия; той направил това, за да не стане постъпката ѝ известна на нейната господарка. Случаят бил такъв, че Савина била робиня на една знаменита гъркиня, която няколко години преди това, при царуването на Гордиан, тъй като не била в състояние да отклони от Христа своята робиня, блажената Савина, я прогонила вързана в пустинните планини, където тайно я хранели вярващите; след това с много старания на свети Пионий била избавена от оковите и от робството на господарката си. Свети Пионий се боял, че господарката ще я познае по име и отново ще поиска да я вземе при себе си; затова казал на света Савина да се нарече Теодосия.

Когато Полемон я попитал как се казва, тя отговорила:

- Наричат ме Теодосия.

- Християнка ли си? - попитал Полемон.

А светицата отговорила:

- Да, християнка съм.

Отговорите били записани, както и отговорите на Пионий и Асклипиад.

Полемон попитал още:

- Кой бог почиташ?

Светицата отговорила:

- Всесилния Бог, Който сътвори небето и земята, и всички нас, Когото познахме чрез Неговото Слово, възплътило се от Пречистата и Пренепорочна Дева Богородица, чрез нашия Господ Иисуса Христа.

Записали имената на светците и ги повели към тъмницата, а след тях вървял целият народ.

Някои казвали за свети Пионий:

- Вижте: той винаги е бил бледен, а сега какъв е румен!

А други крещели:

- Трябва да ги мъчите, щом не искат да принесат жертва на боговете.

Свети Пионий отговорил:

- Мъчете ни, кой ви спира! Нас не ни пазят оръженосци, не ни защитават войници, ние сме в ръцете ви: мъчете ни!

Някой посочил Асклипиад и казал:

- Този иска да принесе жертва на боговете.

- Лъжеш - отговорил свети Пионий, - нито един от нас няма да направи това.

Другите си спомнили за отпадналите от Христа и назовавайки ги по име, казвали:

- Този и този принесоха жертва, а вие защо не искате?

Свети Пионий отговорил:

- Всеки има своя воля; какво имам аз с другите? Аз съм Пионий.

Народът негодувал срещу свети Пионий и другарите му; и те с мъка стигнали до тъмницата: народът едва не ги пребил.

Като влезли в тъмницата, те намерили там Лин, презвитер на съборната църква, затворен във вериги за Христа, и една жена от село Карина, на име Македония; при тях идвали много вярващи и им донасяли каквото им е нужно, но те не искали да вземат, а го раздавали на тъмничните стражи. Някои от елините посещавали светците и се стараели да ги обърнат към своето нечестие, но чувайки твърдите им отговори, си отивали с удивление. При Христовите затворници идвали и тези, които преди били християни, но против волята си били принудени да отпаднат от благоверието: страхът от мъченията ги склонил да принесат жертва на идолите; те горчиво плачели цели часове и дни пред светците; горчиво плачел за тях и свети Пионий, особено за тези, които се отличавали с добър и честен живот, но се изплашили от мъките и принесли жертва на истуканите; той плачел и казвал:

- С ново мъчение се измъчвам в сърцето си, душата ми се раздира, когато виждам как свинете тъпчат църковния бисер, как небесните звезди биват повличани на земята от опашката

на змея, и как лозето, насадено от Божията десница, бива опустошавано от дивия глиган и разхищавано от всички минаващи по пътя. Деца мои, скърбя за вас, докато отново не се всели във вас Христос, питомци мои любими, откърмени с небесен хляб, защо се отклонихте в погрешния път; сега беззаконните старци опорочиха целомъдрената Сусана, тоест Христовата Църква; сега Аман тържествува, Естир със своето племе се е смутила; сега е настанал глад, не недостиг на хляб или вода, а на Словото Божие; сега всички евангелски девиси са задрямали и спят. Изпълни се словото Господне: "Син Човеческий, кога дойде, ще намери ли вяра на земята?" и друго Негово слово: брат брата ще предаде на смърт; чувам, че сега всеки предава ближния си на смърт. Наистина, сатаната ни е изпросил да ни сее като пшеница, но огнената лопата в ръцете на Словото Божие ще извее гумното си; солта е загубила силата си и е изхвърлена навън, и хората я тъпчат. Но нека никой не мисли, деца, че Господ е изнемогнал: не Господ, а ние сме изнемогнали, защото, казва Той, нима ръката Ми е отслабнала да ви избави? Или ушите Ми са се затворили да ви чуя? Но вашите грехове са отдалечили Бога от вас. Ние съгрешихме, братя, престъпихме Господните заповеди, извършихме беззаконие, прогневихме Бога и опечалихме ближния; ние се укорявахме едни други, лъжехме и се клеветяхме взаимно, и изяждахме сами себе си, а трябваше нашата правда да стои по-високо от правдата на фарисеите и книжниците. Още чувам, че иудеите канят някои от вас на своите събрания; пазете се да не попаднете в още по-страшни мрежи и да не паднете в непростим грях, тоест хула срещу Светия Дух - не бъдете заедно с иудеите князе Содомски и люде Гоморски, ръцете на които са оцапани с кръв. Ние нито пророк сме убивали, нито Христа сме предали и разпънали. А това говори много! Спомнете си какво сте слушали от мен много пъти преди; вие добре знаете какво говорят иудеите, като че Христос е бил човек като всички

други, и като смъртен, е бил убит. Но нека ни отговорят: ако Той е бил смъртен като нас, как тогава целият свят се е изпълнил с множество Негови ученици? И как мнозина жестоко страдат за Неговото име? Как с името на един обикновен смъртен човек и сега, толкова години след Него, се изгонват бесове, и ще се изгонват и в бъдеще, до края на вековете? И много други чудеса в църквата на вярващите се извършват чрез Неговото Всесилно име. Окаяните иудеи не разбират, че Христос, нашият Господ, е пострадал по Своя воля, умрял е за нас и в третия ден е възкръснал в слава. Но те, беззаконните, казват, че Христос е бил чародей и е възкръснал от мъртвите със силата на вълшебството, но нека ни покажат кое от техните или нашите писания казва това за Христа, или кой праведен човек го е казал някога? Нима не се знае, че това е лъжа, и тези, които я казват, са най-скверните беззаконници? И защо на такива хора вярват повече, отколкото на праведните? Аз още като дете съм слушал от тях тези лъжливи думи. В Писанието се разказва как Саул отишъл при вълшебницата и я помолил да извика от мъртвите пророк Самуил; жената направила магия и Саул видял старец, излизащ от земята, облечен в дълга дреха, и разбрал, че това е Самуил, и го питал за каквото иска. Какво, могла ли е тази вълшебница в действителност да възкреси Самуил, или не? Ако иудеите кажат, че е могла, то признават неправдата за по-силна от правдата и вълшебството - за по-силно от светостта, поради това, че светият пророк не е могъл да не послуша вълшебницата; които говорят така, са мерзки и проклети. Ако кажат, че тази вълшебница в действителност не е могла да възкреси пророк Самуил със своите вълшебства, то и за Христа, нашия Господ, не могат да кажат, че е възкръснал от гроба по силата на вълшебството. Този разказ от Свещеното Писание се обяснява по следния начин. Как е могъл дяволът, живеещ във вълшебницата, да извика на този свят душата на светия пророк, почиваща в лоното Авраамово? Нали по-

малкото няма власт над по-голямото и дяволът не може да заповядва на светеца, но отпадналите от Бога ангели слушат тези, които са оставили Бога, които им служат и ги извикват чрез вълшебство; и каквото искат от тях вълшебниците, това изпълняват дяволите: вълшебницата помолила дявола, който ѝ се подчинявал, и той приел образа на пророка. И това не е удивително, ако сам сатаната, по думите на апостола[38], се преобразява в светъл ангел; затова и слугите му могат да приемат образа на Божии слуги, така и антихристът ще приеме на себе си образа на Христа. Станало е така, че вълшебницата не е възкресила Самуил, но е показала на отпадналия от Бога Саул дявола в образа на Самуил; за това свидетелства самото Писание; така явилият се в образа на Самуил казва на Саул: “и ти утре ще бъдеш с мене.” Как може Саул, Божият враг, да бъде заедно със светия пророк Самуил? Не е ли по-сигурно, че той ще бъде с дявола, на когото се е покорил, отпадайки от Бога? Нека знаят лъжливите иудеи, че в действителност с никакво вълшебство не е възможно някой да бъде възкресен от мъртвите; и както тя с вълшебство не е възкресила Самуил, така и Христос не е възкръснал от мъртвите по силата на вълшебството, а със Своята Божествена сила е разрушил силата на смъртта, и както по Своя воля Той е могъл да пострада и да умре, така и по Своя воля е възкръснал, самовластно, като Бог. Ако те не повярват и на това, тогава им кажете: ние, даже и да сме принесли жертва на идолите, ние сме много по-добри от вас: вие по своя воля сте принесли жертва на бесовете, а ние сме били принудени към това насила.

И свети Пионий увещавал отстъпниците, казвайки:

- Не се отчайвайте, братя, макар и да сте извършили тежък грях и да сте принесли жертва на идолите, покайте се истинно и отново се обърнете с цялото си сърце към Христа, своя Бог: Той е милостив и готов да приеме всички, идващи при Него с

покаяние, и вас ще приеме с радост, като Свой деца.

И те ридаейки горчиво се каели за греха си и отново се обръщали към Христа Бога.

След това в тъмницата дошли Полемон, който устройвал идолослуженията, и магистратът Теофил с войска и народ; те извели светците и казали:

- Ето, вашият епископ Евктимон се поклони на нашите богове и им принесе жертва; послушайте ни и вие и направете същото, каквото и той; ако не го направите, ще ви съдят жрецът Лепидон и Евктимон в храма на боговете.

Свети Пионий отговорил:

- Ако епископ Евктимон е принесъл жертва на идолите, това е негова воля, какво общо имаме ние с това! Ние няма да принасяме жертви. Нас трябва да ни съди антипатът, а не Лепидон, и не Евктимон, и не вие; как така вие, без да дочакате пристигането на антипата, си присвоявате неговата власт?

Дошлите, след като излели яда си върху светците, се отдалечили. След това отново се върнали с войската и тълпа народ и лъжливо обявили:

- Антипатът изпрати заповед да бъдете отведени на съд в Ефес.

Пионий отговорил:

- Нека дойде изпратеният, да ни вземе и да ни води.

Тогава Теофил казал:

- Защо не ми вярвате? Аз съм княз и можете да ми вярвате.

И като сложил въжето на шията на свети Пионий, заповядал

на войниците да водят всички в идолския храм, тъй като светците не искали да отидат при идолите и високо викали:

- Ние сме християни, за какво ни е да ходим при истуканите.

Но войниците влачили светците насила, а Пионий едва не удушили, дърпайки го с въжето за шията.

Когато ги довели до средата на площада и те били близо до капището, свети Пионий паднал на земята, казвайки, че е християнин и не иска да влиза в идолския храм. Тогава шестима слуги се нахвърлили върху него и започнали да го бият с ръце, с крака и с колене, удряйки го в ребрата; но той не ги слушал; тогава го взели на ръце, понесли го и го хвърлили в идолския храм пред скверния олтар, където още стоял окаеният епископ Евктимон, принасяйки на идолите. След това Лепидон казал:

- Защо ти, Пионий, не искаш да принесеш жертва на боговете?

Светецът отговорил:

- Защото ние сме християни.

- Кой бог почитате?

- Този - отговорил Пионий, - Който сътвори небето и земята, морето и всичко, което е в тях.

Лепидон попитал:

- Кой е бил разпнат?

Светецът отговорил:

- Бил е разпнат Този, Когато Бог Отец изпрати за спасението на света.

Князете гръмко се засмели, а Лепидон започнал да укорява и хули блажения Пионий. След това насила наденали на главите на светите мъченици венци, с които нечестивите обикновено извършвали жертвоприношения, и ги заставяли да ядат идоложертвено месо. Те счупили венците и ги хвърлили на земята, тъпчели ги с крака и плюели на жертвоприношението. Нечестивите идолопоклонници надали вик и отново отвели светците в тъмницата с ругатни и побои.

Когато свети Пионий влизал през вратите на тъмницата, един войник силно го ударил с нещо по главата и го ранил. И в същия миг ударилият го почувствал болка в ръцете, целият бил обхванат от болест, тялото му се покрило със струпеи и се подуло така, че едва дишал.

След това в Смирна пристигнал антипатът Квинтилиан и като седнал в съда, повикал на разпит само свети Пионий. След като го разпитал и видял, че той не се покорява, заповядал да го закачат гол и да стържат тялото му с железни куки. Измъчвали светеца и казвали:

- Защо бързаш към смъртта?

А светецът отговарял:

- Бързам не към смъртта, а към вечния живот.

След това мъчение светецът бил осъден на смърт и по римски обичай му прочели следната смъртна присъда:

- Пионий, който сам призна себе си за християнин, да бъде разпънат и изгорен жив.

Доведен на мястото на разпъването и изгарянето, той сам се съблякъл и като погледнал към тялото си, много се зарадвал на своята телесна чистота, след това погледнал към небето и благодарил на Бога за това, че докрай го е запазил в

непорочна чистота.

На земята лежало дърво, подобно на кръст, на което трябвало да бъде разпънат; той сам легнал върху дървото, разпънал се и дал на войниците да го приковат. Когато вече бил прикован, му казали:

- Послушай ни, Пионий, покори се на царската заповед: ние ще извадим гвоздеите, лекарите ще те излекуват и ще бъдеш здрав.

Светецът помълчал и казал:

- Искам да заспя, за да се събудя по-добър при всеобщото възкресение.

Като приковали Пионий, вдигнали дървото, поставили го право, здраво вкопали долния му край в земята, сложили дърва около него и ги запалили. Буен пламък обхванал светеца от всички страни, а той, затворил очи, се молел на Бога за себе си и не изгарял. Всички, виждайки го със затворени очи, помислили, че вече е умрял. А той, след много време, когато пламъкът започнал да стихва, като свършил молитвата в тайното място на сърцето си, отворил очи.

Народът силно се удивил, че той е още жив в такъв огън. След това с весело лице в края на молитвата си произнесъл "амин", добавяйки: "Господи, приеми духа ми", и починал.

Огънят угаснал, а тялото му се оказало напълно цяло, и даже косите му не били изгорели. Лицето му било светло, сияело от божествената благодат: това бил знак за радостта на неговата свята душа, влязла в небесната радост и приела венец от Христовата десница.

Това се случило при царуването на Декий, в град Смирна, при антипата Квинтилиан, в петия ден на мартенските иди

според римското летоброене, а според източното в седмия месец (тоест през март, седмия по ред от септември), в единадесетия ден, в събота, в десетия час на деня. Така пише Метафраст за свети Пионий.

За другите свети мъченици, хванати и затворени в тъмница заедно със свети Пионий, не е написано в какви мъчения са завършили своя подвиг; но несъмнено е, че те са пострадали за Христа и са достигнали небесния живот заедно със свети Пионий.

Този свят презвитер Пионий написал житие и страдание на светия свещеномъченик Поликарп, епископ Смирненски, а по-късно и сам заедно с него се удостоил с царството на нашия Господ Иисус Христос, царстващ с Отца и Светия Дух во веки. Амин.

ЧЕТИ-МИНУТИ

{{_LINK1_}}